Eduskunta
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Eduskunnan ympäristövaliokunnan lausuntopyyntö 29.1.2024, HE 96/2023 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta (HE 96/2023 vp.).

Pirkanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Pirkanmaan ELY-keskuksen tehtävä

Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta annettua lakia. Esityksessä säädettäisiin pilaantuneiden alueiden pilaantuneisuuden selvittämisen ja puhdistamisen järjestämistä koskevan tehtävän kustannusten jakamisesta valtion ja yhteistyöosapuolen välillä. Esityksen tavoitteena olisi parantaa pilaantuneiden alueiden pilaantuneisuuden selvittämisen ja puhdistamisen järjestämiseen osoitetun valtion määrärahan vaikuttavuutta siten, että järjestämistehtävän piiriin saataisiin aiempaa enemmän ja merkittävämpiä kohteita.

Pirkanmaan ELY-keskus toimii lain tarkoittamana tukiviranomaisena koko Manner-Suomen alueella. Lakimuutoshanke on käynnistynyt Pirkanmaan ELY-keskuksen aloitteesta. ELY-keskus kiinnitti ympäristöministeriön huomiota siihen, että yleisen kustannustason nousun sekä ympäristösääntelyn tiukentumisen takia pilaantuneiden alueiden pilaantumisen selvittäminen sekä puhdistaminen järjestäminen tulee vaikeutumaan tulevaisuudessa, mikäli järjestämistehtävässä täysi kustannusvastuu on valtiolla, ja ehdotti mahdollisuutta kustannusten jakautumiseen valtion ja yhtistyöosapuolen kesken.

Pirkanmaan ELY-keskus on osallistunut tiiviisti Ympäristöministeriön kanssa lainsäädännön valmisteluun.

1 Järjestämisen kustannusten jakaminen

Hallituksen esityksen mukaan lain 12 §:ää muutettaisiin siten, että järjestämisestä aiheutuvien kustannusten jakaminen valtion ja yhteistyöosapuolen kesken olisi mahdollista.

Kustannusten jakaminen osapuolten kesken mahdollistaa aikaisempaa useamman hankkeen toteuttamisen ja toisaalta madaltaa järjestämisen toteuttamisen kynnystä. Jaettu kustannusvastuu olisi ehdotuksen mukaan pääsääntöinen tapa järjestää selvittäminen tai puhdistaminen. Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa ehdotettua sääntelyä sen vastatessa näihin lain käytännön soveltamisessa esiin nousseihin haasteisiin.

Tarkempi kustannusten jakautuminen tapahtuisi tarkoituksenmukaisessa suhteessa osapuolten välillä. Jaossa huomioitavia seikkoja olisivat terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan vakavuus tai todennäköisyys, toimen kiireellisyys, toimeen saadut muut julkiset varat ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Hallituksen esityksen mukaan kustannusten jaosta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Pirkanmaan ELY-keskus on myös suunnitellut laativansa tarkemman linjausmuistion kustannusten jaon perusteista säädösten mukaisin edellytyksin. ELY-keskus on tehnyt vastaavan linjausmuistion avustusten osalta.

Ehdotuksen 12 § mahdollistaa kuitenkin myös edelleen nykyisenkaltaisen järjestämisen, jossa kustannukset maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista. Kaikissa tilanteissa ei ole olemassa tahoa, joka olisi oikeudellisessa vastuussa pilaantuneen alueen selvittämisestä tai puhdistamisesta. Näin on esimerkiksi vanhojen pilaantumisten osalta.

Nykyiseen sääntelyyn verrattuna ehdotus nostaa myös perusteluista säädöstasolle edellytykset valtion täyden kustannusvastuun toteuttamiseksi. Edellytyksenä valtion vastaamiselle kokonaan järjestämisen kustannuksista olisi ehdotuksen mukaan joko yleinen välttämätön ympäristöetu tai yksilöön tai yksilön asuinympäristölle kohdistuva vakava terveyshaitta tai -vaara.

Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa esitettyä lakiehdotusta eikä esitä siihen muutoksia. Sääntelyehdotus vaikuttaa positiivisella tavalla suoraan niihin mahdollisuuksiin, joita ELY-keskuksella tukiviranomaisena on.

2 Muutoksen vaikutukset

Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan arvioi, että muutos ei aiheuta valtiolle kasvavia määrärahatarpeita nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Järjestämisen edellytykset kevenevät tilanteessa, jossa kustannukset jaetaan. Tämä tarkoittaa, että useampi kohde nykytilanteeseen verrattuna soveltuisi järjestämiskohteeksi ja mahdollisuus tuen saantiin ja järjestämiseen olisi vuosittain aikaisempaa useammalla taholla. Tuen vaikuttavuus kasvaisi nykytilaan verrattuna ja vuosittain useampi kohde tulisi selvitetyksi tai puhdistetuksi. Ympäristön tila parantuisi.

Myös esimerkiksi pienten kuntien olisi nykyistä useammin mahdollista saada järjestämismuotoista tukea myös niissä tilanteissa, joissa se on ympäristönsuojelulain mukaan viimesijaisessa vastuussa pilaantuneen alueen puhdistamisesta. Kunnan ei tarvitsisi itse toteuttaa toimenpiteitä vaan tukiviranomainen toteuttaisi toimet. Pienillä kunnilla ei yleensä ole osaamista pilaantuneiden alueiden selvittämiseen tai puhdistamiseen tai hankintamenettelyjen toteuttamiseen.

Valtion kantaessa kustannukset kokonaan, tuen myöntämisen edellytykset on tärkeää nostaa perusteluista säädöstasolle

3 Keskeiset johtopäätökset

1. Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa esitettyä muutosta eikä esitä siihen mitään muutosta. Muutosehdotuksessa on huomioitu ELY-keskuksen esittämät huolet nykytilasta ja tarpeet. Ehdotus vaikuttaa positiivisella tavalla suoraan niihin mahdollisuuksiin, joita ELY-keskuksella tukiviranomaisena on.

2. Järjestäminen tulisi olla mahdollista siten, että kustannukset voidaan jakaa valtion ja muun tahon välillä. Toisaalta on oltava edelleen mahdollista, että valtio tietyissä tilanteissa vastaisi kustannuksista kokonaan.

3. ELY-keskus arvioi, että muutos ei lisää valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Tuen määrä jakautuisi vuosittain aikaisempaa useammalle saajalle ja useampaan kohteeseen. Siten tuen vaikuttavuus kasvaisi ja ympäristön tila paranisi. Erityisesti pienet kunnat hyötyisivät muutoksesta.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ryhmäpäällikkö Mika Heinonen ja ratkaissut yksikön päällikkö Ari Nygrén.

Tämä asiakirja KEHA/22710/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/22710/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Nygren Ari 07.02.2024 12:16

Esittelijä Heinonen Mika 07.02.2024 12:15